POŠTARINA U GOTOVU

CIJENA 5 DIN

OBITELJ

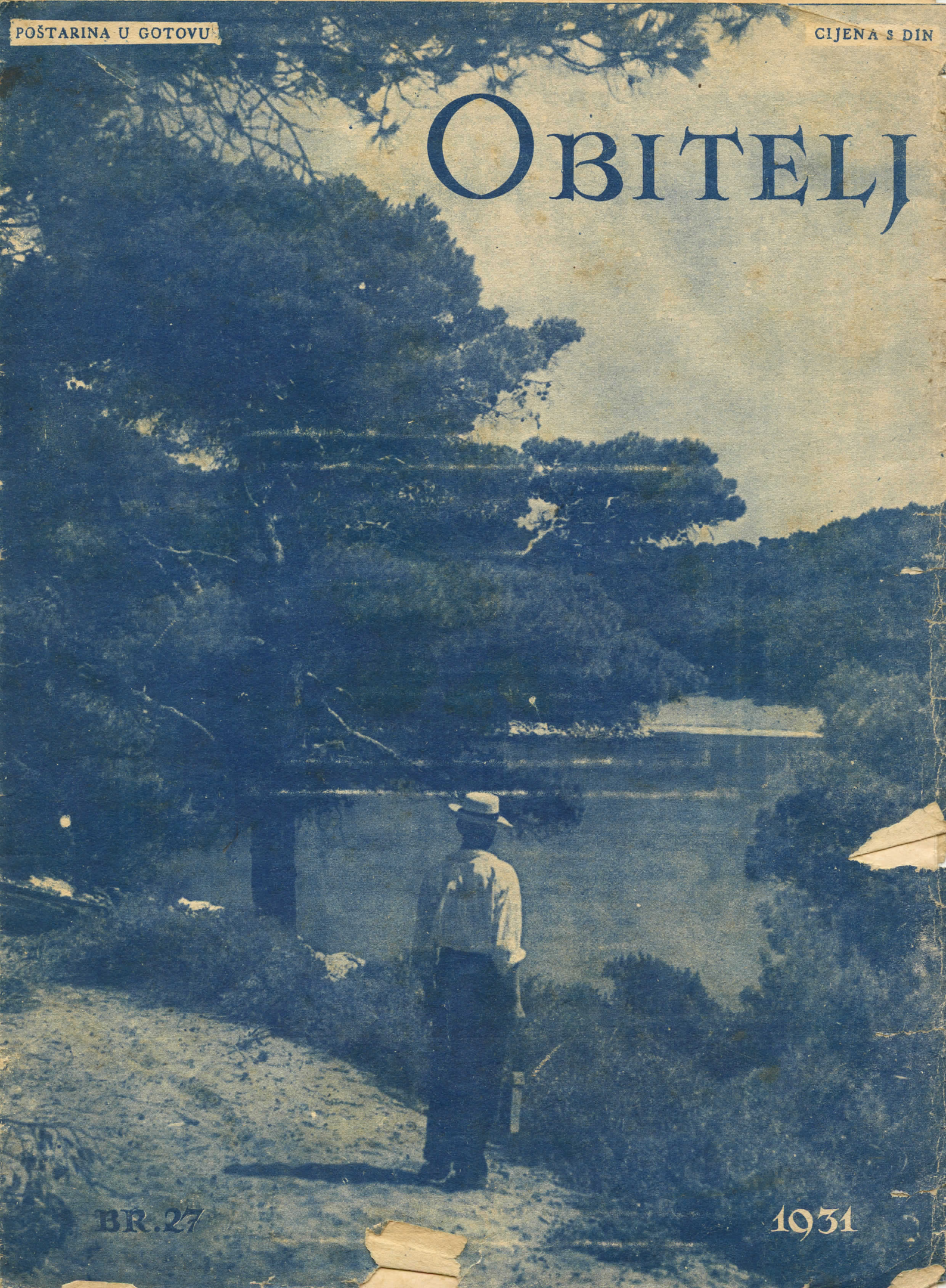

BR. 27

1931

ILUSTROVANI TJEDNIK **OBITELJ** IZLAZI SVAKE NEDJELJE

PRETPLATA NA 3 MJESECA DIN 30·—. ZA INOZEMSTVO 3 DOLARA GODIŠNJE. — PRETPLATA SE PLAĆA UNAPRIJED.

POJEDINI BROJ STOJI DIN 3.—

UREDNIŠTVO I UPRAVA, ZAGREB, TRG KRALJA TOMISLAVA 21. — TELEFON. 54-17. — ČEKOVNI RAČUN POŠT. ŠTED. BR. 33.536

Slika na omotu ovoga broja: SAPLUNARA NA OTOKU MLJETU. Foto dr Gušić.

Novo polugodište

počinjemo s novim romanom, što ga je napisao najveći današnji slovenski pisac F. S. Finžgar. Roman »ANICA«, roman je seljačke djevojke, koja radi siromaštva mora u tuđu službu. Tu se razvije ljubav između nje i čestitoga sluge, koji služi u istoga gospodara. Kako ta ljubav mora da doživi i teških časova, pobudit će ubrzo opće napeto zanimanje sviju naših čitatelja i čitateljica. Ovo je prvi seljački roman, što ga iznosi »Obitelj«. Iz svakoga retka ćutiš, da ga je pisalo pero velikog umjetnika, koji je nedavno proslavio 60. godišnjicu svoga života, te tome jubileju dajemo ponovno počast iznoseći pred hrvatske čitatelje ovo njegovo djelo, koje smo izabrali po preporuci samog autora.

Ujedno počinjemo u ovom broju donositi zanimiv putopis »U SVETOJ I PROKLETOJ ZEMLJI« s nedavnoga hodočašća u Palestinu. Danas se u cijelom svijetu čitaju putopisi isto toliko kao i romani. Svuda u današnje vrijeme sve više prevladava želja upoznati tuđe zemlje i nepoznate krajeve svijeta. Zato se danas putuje više nego ikad, a tko to ne može, taj seže za putopisima, da sebi barem čitanjem dočara ljepote i zanimivosti dalekih strana svijeta. Zato smo uvjereni, da ćemo veoma ugoditi našim čitateljima ovim putopisom, koji će uz obilje originalnih slika »Obitelji« izlaziti nekoliko mjeseci iznoseći nam jedan od najzanimivijih krajeva svijeta.

Obnovite pretplatu!

Ovim brojem počinje novo četvrtgodište, pa molimo sve naše pretplatnike, koji još nisu uplatili pretplatu za treće četvrtgodište, da to odmah učine čekovnom uplatnicom, koju prilažemo. A one, koji su možda u zaostatku s pretplatom, molimo, da i taj zaostatak izravnaju, jer se »Obitelj« može slati samo onima, koji uredno plaćaju pretplatu. Načela, da se pretplata plaća unaprijed, moramo se držati i mi i naši pretplatnici.

MEĐU ČITATELJIMA I ČITATELJICAMA

PITANJA:

191. Štetočinja na cvijeću. Molim cij. čitateljice, znade li koja, čime se odstranjuje sitna zelena životinjica sa cvijeća i lišća, koja ga odmah uništava.
Čitateljica »Obitelji«.

192. Stroj za pletenje. Imadem na prodaju stroj za pletenje čarapa od Zadruge jugoslavenskih pletara iz Osijeka, marke Rekord. Tko želi kupiti, neka pošalje adresu na »Obitelj«. Čitalac »Obitelji«.

193. Sladoled. Kako se kod kuće pravi sladoled i kakve sve posude trebaju za to? Lokrum.

194. Knjiga za esperanto. Želim učiti esperanto. Koja je knjiga najzgodnija za to? A. Lokrum.

195. Promuklost i migrena. Molim cijenjene čitatelje »Obitelji«, da bi mi savjetovali, kakav je uspješan lijek protiv promuklosti iza nesretne gripe. Isto tako protiv migrene. Vukovarka.

196. Internat. Molim, tko bi mi imao preporučiti kakav ženski samostan ili dobar ženski internat, gdje bi kroz mjesec srpanj i kolovoz dvije gospojice sprovele praznike u svrhu strogog usavršavanja njemačke konverzacije. Prednost imade Štajerska ili Slovenija.
Narcisa.

197. Ping-Pong. Molim cij. čitatelje, da mi ukratko opišu, kako se igra Ping-Pong.

ODGOVORI:

131. Nečista put. Da koža na licu ili tijelu bude čista i zdrava, ima više lijekova, koji dobro djeluju i na kožu i na zdravlje čovječje. To su na pr. umivanje lica u kišnici ili potočnoj vodi, pranje glave i lica u sapunu od trava (Heuseife) ili pranjem u hladnom čaju od kuša ili žalfije. Čistoća tijela i lica postigne se i češćim pranjem u slabom lûgu (lukšiji) ili u friško pomuzenom mlijeku. Dobro je nekad nečisto lice namazati pomadom Vukovarskom (Krajčovićevom) ili natrti češće finim vaselinom. Radio za čistoću makar što, treba solidno i uredno živiti, pa će i put biti čista i uredna. A. B.

182. Motor za bicikl. Poznato mi je, da takav motor ima u g. Ante Radića iz Novog Šehera, srez Žepče, banovina Drinska i isti je u potpuno dobrom stanju premda je rabljen i sa 2 cilindera, a ima 6 HP, prevoz je s lancem. Cijena kao i ostale pojedinosti nisu mi poznati, stoga neka se izvoli g. čitatelj obratiti direktno na navedenu adresu, koliko ima interesa za motor. Napominjem ujedno da sam spreman i sam ev. biti s ruke kupcu kao i prodavaocu. Mato Ivandić.

Izdaje Konzorcij jeronimskih časopisa (predstavnik dr. Josip Andrić). ✶ Odgovorni urednik dr Josip Andrić, Zagreb, Trenkova 1.
Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ulica 2.
Zaklada Tiskare Narodnih Novina u Zagrebu.

BROJ 27 OBITELJ GOD III

U ZAGREBU 5 SRPNJA 1931

ŽETVA

NAPISAO MARKO SOLJAČIĆ

Ni jedne godine nije zora srpanjska iskrsla tako lijepa kao one, kad je Eva Mirić prvi put u životu uzela srp i pošla sa starijim drugaricama da žanje pšenicu, koja se bila zlatom prometnula.

Divno srpanjsko jutro izdisalo je u rosi spokojnu pjesmu minule noći, koja se stapala s umilnim čežnjama djevojačkih srdaca, koja su plamtjela s neke neodređene sreće, što se razlila po licima jedre i bezbrižne mladosti.

Put do oranice vodio je uz strminu, nad kojom se uzdigla ravan, s koje je pukao pogled daleko nad žutom okolicom, koja se talasala pod lakim dodirima tihoga povjetarca. Činilo se, kao da je Bog stao negdje na vrhuncu pa gleda svoje djelo, koje mu se u valovitim prigibima klanja i u ljupkim naklonima izdiše jutarnju molitvu, punu prebijelih drhtaja nepatvorena zanosa.

Djevojke su obuhvatile kraj, i kad se na istoku pokazala velika zlatna kugla, položile su srpove do nogu i kao na zapovijed zapjevale čeznutljivu pjesmu, iz koje je izbijala duša, što je prelazila od davnih pokoljenja na generacije, koje su je počele zaboravljati.

Eva Mirić stajala je prvi put pred ovakovim prizorom nepomična, hladna i dosadna: Tupo je zurila u svoje drugarice ne razumijevajući zanos, koji je vrcao iz punih grudiju u rani ljetni dan. Nije ju takla ni radost, ni čežnja ni sreća blagoga jutarnjeg izdisaja prirode, koji je probudio milione zapretanih života, koji su buktjeli kao dokaz vječnoga vrutka, što titra negdje iza gore i napaja svaku mrvicu srži kore zemaljske.

Pjesma djevojačka bila je zapravo molitva žene radilice, koja, kao pčela, sprema rad težačkih ruku muškaračkih, koje su pošle da uz jaram volova istegle krmu životinjsku.

Poslije molitve uzele su djevojke srpove, a Eva je ostala zamišljena. Uronula u svoju praznину, nije osjetila pokreta nutarnjeg raspoloženja, koje čovjeka grabi i vodi ga na stazu bučnu i užurbanu, da mu tijelo ne klone i duh ne omlitavi.

Ruke su hitjele, a klasje je padalo kao dijete u naručaj mile majke. Već je i znoj bio probio, ali veseli razgovor odjekivao je kao u kući, kad se snaša sprema na vjenčanje. Sve je to Eva gledala začuđeno, ukočeno kao da ju je tko usadio u zemlju, i nije mogla da se prigne, da prihvati oruđe i da se pridruži maru veselih žetelica.

— Šta je, Evo, ne da ti se, a? — upita je Ljuba Vrnićeva.

Eva slegla ramenima i ne reče ni riječi. Pomalo se srdila, a u isto vrijeme bilo je pomalo i sram. Kud će ona za njima, a usto tako vesela, kao da bi u svatove pošla? Njezine su ruke bile još bijele, obrazi blijedi i snaga još neiskušana na vrućini ljetnoga sunca, koje ubija gnjilež, a badri suštinu zdrava pregnuća, što se upinje da oživotvori sadržaj materijalne bijede, iz koje se rodilo prokletstvo, koje drma stožerima čovječje radosti Jer je Bog dao, da zemlja za svakoga bude bogata, a, eto, čovjek je spustio srp do nogu i gleda, kako mu propada ono, što mu je od iskona bilo namijenjeno. Gospodar, kome je dato u nasljedstvo golemo bogatstvo, postao je siromah tijelom, jer mu je već prije duh osiromašio. Jer ideal vodi čovjeka na žrtvu, a bez ove nema snage za ljepši život i viša nadahnuća.

Eva je sveudilj tupo gledala u otkritu muku koja je svršavala u pjesmi drugarica, a nije mogla da se pridruži ushitu trpnje. Sjela je i kao bez osjećaja ostala da prevrće požeti snop, koji joj je svaki čas ispadao iz ruku, kao da se otimlje mlitavosti blijedih, nenaviknutih prstiju.

Kad je stara Sima Perićka donijela zajutrak, našla je Evu, gdje sjedi nepomično i ukočeno, kao uzeta od truda napornoga.

— Što je, dijete, zašto ne radiš?

(Svršetak na strani 438.)

DJECA U UMJETNOSTI

NAPISAO MARKO VUNIĆ

Od davnine su umjetnici uzimali djecu kao model ljepote. Jednako slikari i kipari. Na tim umjetninama nalazimo djecu u smijehu i plaču, u bezazlenoj igri i »ozbiljnom« stavu, u snu i u živom pokretu; konačno nalazimo ih kao anđele s krilima u raznim apoteozama. Zaista je dijete vrlo zahvalan motiv za umjetnike.

Slika ili kip majke s djetetom, naročito ako prikazuje Bezgješnu, pričinja nam se kao plamen, koji grije i osvjetljuje umjetničko djelo; isto tako, ako to djelo prikazuje i samo dijete. K promatranju takvog umjetničkog djela ne može ni gledalac pristupiti bez unutarnjeg uzbuđenja i jakog osjećanja.

U povijesti najstarijih vremena ne nalazimo primjera, da su umjetnici prikazivali djecu. Ni egipatski kipar nije imao nimalo interesa da izrađuje likove djece u svim njihovim zanimljivim pokretima i duševnim izražajima. Isto tako ni asirski kipar.

Grčka kultura također ne prikazuje dijete u umjetnosti. Dijete nam označuje dražest i ljubav, a ti osjećaji prema djeci nijesu ni bili snažni, jer je glavno bilo da se dijete zarana odvoji od roditelja i da ga država spremi za ratnika. Helenistička je kultura gajila u južnoj Italiji t. zv. pompejansku slikarsku umjetnost. Ona je napustila religijoznu i herojsku umjetnost, a obrađivala je ponajviše mitologijske ljubavne motive. U pompejanskoj slikarskoj umjetnosti nalazimo tragova, da su slikari prikazivali i djecu i male genije, koji su bili u službi Venere i Adona. U kiparstvu su ih više prikazivali nego u slikarstvu: u mramoru, broncu, zlatu, srebru i terakoti nalazimo čitave grupe djece, kako plešu, sviraju, viču, plaču, smiju se, i t. d.

TIZIANO: DJEČAK SE IGRA
Detalj slike „Ljubav". Nalazi se u Rimu

ANDREA DELLA ROBBIA: DJEČAK
Nalazi se u Firenci

Etruščani vole prikazivati djecu kao ukras grobova, sarkofaga i bronćanih kandelabra.

Ni starokršćanska umjetnost u prvim počecima nije mnogo prikazivala djecu. Nije se ni čuditi, jer se stara kršćanska umjetnost naslanja na antiknu, pogansku. Prilika Dobrog Pastira u katakombama češće je prikazivala odrasla dječaka, negoli dijete. Pomalo je kršćanska umjetnost zamijenila poganske Genije s anđelima. Tako na Kalikstovom groblju nalazimo djecu na prizoru, koji prikazuje berbu. U prvoj polovini drugoga vijeka, prvi put u pravom značenju djeteta, nalazimo dijete u naručaju Djevice.

Srednji vijek prikazuje triumf žene u umjetnosti. Dijete je na podređenom mjestu.

Bizantska umjetnost, naročito u mozajicima, prikazuje svece i kršćanske mučenike, a pazi više na osjećajnost, negoli na formu. U umjetničkim djelima prevlađuje misao i čuvstvo. Nešto prije početka renesanse u Italiji ističe se Giovanni Pisano sa svojim skuplturama, koje

prikazuju djecu. Osobito se ističe grupa na propovijedaonici crkve sv. Andrije u Pistoji.

Umjetnost renesanse počiva na sasvim novim temeljima. Prije je umjetnost bila ovita velom misticizma. Prirodnost sada dolazi do izražaja, pa zato slikari i kipari ovoga doba prikazuju golo tijelo, a naročito kod djece, po uzoru stare klasične umjetnosti Grka i Latina. Ljepotu djece osobito ističu kipar Donatello i slikar Mantegna

Slatki podsmijeh djeteta divno je prikazao Desiderio da Settignano na spomeniku Marsuppini u crkvi sv. Križa u Firenci; ljepotu djeteta prikazao je na svojim skulpturama u crkvi Santa Maria del Fiore u Firenci kipar Luca, a veselost dječju njegov nećak Andrija.

BORBA DJEČAKA
Nalazi se u Palazzo Doria u Rimu

Najljepše karakteristike dječje ljepote i interesantnih motiva iznio je u svojim radovima kipar Andrea della Robbia. Isto tako je glasovit i Pinturicchio. Nebrojeni radovi ovih umjetnika rasijani su po muzejima Firenze, Mantove, Verone, Milana, Siene i Vatikana. Gledajući te umjetnine pred našim se očima otvara čitav svijet dječje ljepote u svim pokretima tijela i izražajima nevine dječje duše. Pinturicchia nasljeđuje Raffaelle, a ovoga Correggio. Ko se ne divi Raffaellovoj Sikstinskoj Madoni, okruženoj dražesnim anđelima? Dva anđela bacaju svoje znatiželjne poglede prema Djevici, kraj koje su prikazana dva sveca. Njegove radove nalazimo naročito u Vatikanskom muzeju. Još snažniji prikazivač dječjega života bio je slikar Correggio; kaže se da, niko nije tako poznavao

VAN DYCK: SIN KARLA I. ENGLESKOG
Nalazi se u galeriji sv. Luke u Rimu

tajne dječjega života. Na zavidnu umjetničku visinu diže se Tizian, a djeca (anđeli), prikazana na njegovoj glasovitoj slici Uznesenje, izvor su mnogih umjetničkih ljepota; to je prava anđeoska apoteoza djece. Sve odlike dječje ljepote opažaju se i na ostalim njegovim radovima. Tako se vrlo ističe poznata slika djeteta na Tizianovoj umjetnini »Sveta i profana ljubav«.

Mogli bismo nabrojiti čitav niz kasnijih umjetnika, koji nađoše svoje inspiracije u djeci: Domenichino, Sassoferrato, Serpotta, Galileo, itd. Prekrasna je Serpotova svjetiljka (luster) u broncu, koja se nalazi u crkvi u Pisi. Prikazuje djecu, kako se odupiru o brončane kolute lustera. Debeljuškasti, mesnati i veseli dječaci Belgijanca Duquesnoy-a prava su riznica umjetničkog blaga. Čini nam se, da prikazuju živo meso, ispod kojega ključa krv.

Poznata je i glasovita slika Holanđanina Van Dycka, koja prikazuje sina Karla I, engleskog Kralja. Španjolski slikar Murillo rado je slikao anđele i dječake. Glasovita je njegova slika redovnika u vjerskom zanosu, dok njegov kuharski posao obavljaju anđeli, a još glasovitija slika koja prikazuje dva dječaka: jedan reže dinju, a drugi zoblje grožđe. Iz kasnijeg i novijeg vremena ima bezbroj umjetničkih slika, koji obrađuju poznate Kristove riječi: »Dođite k meni, maleni!«

I u najnovijoj umjetnosti nalazimo djecu kao motiv umjetničkih djela.

ANICA

ROMAN JEDNE SELJAČKE DJEVOJKE

NAPISAO F. S. FINŽGAR — PREVODI P. TIJAN

I.

»Mina, kako misliš?«

Kolibaš Antun se digne uz peć i nasloni se na lakat. Željno se obazre prema stolu, gdje je žena šivala Francekove rasparane hlačice. Budući da je Francek imao samo jedne hlačice, zato ih je šivala naveče, kad je dijete spavalo. Žena ne podigne glave nad šivanje niti mu išta odgovori.

Antun se na klupi još više ispravi, spusti noge na tlo, sjedne i nasloni se na lakat.

»Mina, zašto mi ne odgovoriš?«

Ženi stane igla usred puta, spusti ruke u naručaj i pogleda muža preko zadimljene, kukavne svjetiljke.

»Što me gledaš?« Ta sama znaš. Približava se Đurđevo!«

»Ala si čudan, dragi moj! Već sedmicu dana ne spavam, u takvoj sam brizi.«

Muž ponikne i u zabuni gurne drvenoga zeca, koji je virio ispod klupe.

»Dakako da si u brizi. A ja nijesam? Nego što možemo. Sedam ustiju — a za posao samo moja ruka. Svi će morati za kruhom, a Anica je najstarija.«

»A nju najteže puštam, Bog zna, zašto!«

»A zašto! Koka — htjela bi ih sve imati pod svojim krilom. To bi lijepo bilo; pa si pomozi! Tko se rodi u kolibici, mora biti spreman da iz nje ode u svijet.«

Mina počne ponovno ubadati u debelu zakrpu i prigne se još niže nad šivanje. Antun uzme luč sa zida kod peći i zamišljen se poigra. Otkidao je od nje na sitno liko i bacao ga na pod. Na koncu stavi ogoljenu stabljiku luči pod klupu

»Dakle, ako ne ćeš, stradajmo. Bog zna, da bih rado i za dvojicu radio, kad bih imao još par njiva. Ali iz te jedne ne mogu više iskopati. Ne mogu.«

Muž ustane od peći i pođe umornom nogom do pocrnjele ure, uhvati za lančić i navije ju, da više nije stala. Žena se ozre za njim. Sav skrušen i žalostan učini joj se Antun.

Načini uzao i otrgne nit od zakrpe. Opet pogleda Antuna, koji je stao pred uru i zagledao se u nemirno njihalo.

»Antune!«

Muž se ne obazre.

»Antune, ako nije drugačije, neka se zbude božja volja!«

»Kako hoćeš, Mina; Anica je toliko tvoja, koliko moja. Zato sam te pitao. Ako ne ćeš, pa ćemo gurati još jednu godinu ili dvije kakogod. Samo moram kazati Mokaru.

»Zar se ljutiš, Antune?«

Žena je osjetila u muževu glasu zlovolju.

»Ljutim li se? Ništa se ne ljutim. Mokar će se ljutiti, jer sam mu je tako reći obećao.«

»Dakle neka ide. Ako ne bude za nju, neka odabere!«

»Da li si Anicu štogod pitala?« okrene se naglo muž od ure, gdje je stajao.

»Nijesam.«

»Pitajmo je! Ako djevojka ne će, na silu je ne ćemo goniti.«

Mati složi hlačice, položi ih na klupu i ode u kuhinju po Anicu.

Otac je hodao gore dolje po sobi.

»Antune, reci joj!«

Mati je došla s kćerkom u sobu i sjela uz peć, da ne bude učesnica gorkoga pogovora.

»Anice, tako sam se dogovorio s materom, da ćeš ići služiti.«

Otac je zastao pred kćerkom, koja je brisala ruke, u pregaču. Osamnaestgodišnja, vitka i lijepa kao gospodica je stajala pred njim.

Nasmiješila se i sjela k materi.

»Kamo, oče?«

»K Mokaru te mole! Ideš li?«

»Idem. — Zašto ne?«

Anica se opet nasmijala, a mati je obrisala suzu. Kći se obazre na mater.

»Nemojte!« i stisne se k njoj. »Ta idem rado. Znam, da moram od kuće!«

»Rado ideš? Ludo, kako si nezahvalna!«

»Nijesam ne, mati.«

Anica pogladi mater i nasloni glavu na njezino rame.

»Vidiš, Antune, kakvo je dijete. To me zabrinjuje!«

»Oče, nije istina, nijesam ne dijete. Zakotnikova Lizika također služi. I hvali se, da je imaju rado, a godinu dana je mlađa od mene. A nije ni tako jaka. Oče, koliko je obećao Mokar?«

»Stotinu na godinu!«

»Stotinu? Majko, novu ću vam haljinu kupiti! Za godovno!«

»Dakle, da kažem sutra Mokaru, da ćeš doći?«

»Samo kažite!«

»Oh, Anice, kako si nerazborita!«

»Zašto, majko!«

»Jer si tako vesela!«

»Zašto ne bih bila? Zaslužit ću miraz!«

»Sam Bog zna, kakav! Tamo su tri sluge. Kako se bojim!«

»Ja pak ništa, majko.«

»Operi i pospremi, Anice, da idemo moliti. Umoran sam!«

Kći ode naglo van. Otac je šuteći hodao gore dolje po sobi. Mati je tiho jecala kod peći.

II.

Na Đurđev dan se preselila Anica Mokaru. Mati ju je spremila. Kad je kći slagala ono malo haljina u skrinju, kamo joj je pokazala gazdarica, mati je za sve božje i sveto prosila Mokarku, neka pazi na Anicu, neka je čuva i neka je drži oštro, koliko se dade, jer je još takvo dijete. A Mokarka, snažna i valjana gazdarica, ju je tješila.

»Ne boj se, Mina! Kao doma, tako je čuvana djevojka kod nas. Još bolje!«

Kad je Anica s praga gledala za materom, kako odlazi, nije se smijala. Bilo joj je da zaplače. Zato je stupila k njoj Mokarka i uhvatila je za ruku.

»Ništa se ne brini, Anice! Budi takva, kakva bi bila kod kuće. Na sve ćeš se priviknuti. Samo se posla prihvati. U poslu se sve zaboravi.«

Prije nego se Anica vratila s praga, još je jednom pogledala za materom, koja je krenula na kraj sela po stazi prema kući. Mati je dignula pregaču i povukla s njom po obrazu.

»Još plače«, pomisli Anica i ode za Mokarkom.

»Vidiš, Anice, kuhinju!«

Anica se začudila. Toliko i tako lijepih posuda još nije vidjela. Na glas se čudila:

»Ah kako je lijepo!«

No imamo za nuždu, hvala Bogu! Vidiš, Anice, tu će biti tvoj prvi posao. Vidjeti je, da si ti više spremna. Druge dvije djevojke su revne, ništa ne kažem, ali neokretne. Brinut ćeš se, da bude sve oprano, sve pometeno, svako jutro ćeš naložiti vatru, donijeti drva, vode — tu ćeš biti moja desna ruka. Dosada sam bila sama. A zašto bih. Dva sina imam. Jedan studira, drugomu će ostati kuća. Imadu dosta!«

Anica je gazdarici pokorno povlađivala i išla za njom kroz uska vrata.«

»Vidiš, tu je sobica. Ta će biti tvoja. Navlaš sam dala ovamo postaviti postelju. Je li ti pravo?«

»Prelijepo, mama, sve prelijepo za me!«

Mokarku su svi nazivali mamom. Više gospodski je zvučio taj naziv, kako se i pristojalo za nju, najvaljaniju gazdaricu u župi.

Iz sobe su pošli u kuću.

Mokarka je hitro skinula krpu s čavla i počela brisati težak, javorov sto.

»Vidiš, Anice, takva je naša Špela. Stoput joj kažeš, da pobriše poslije jela. Jok. Stoput ti zaboravi, a zna, da me taj nered po stolu tako strahovito srdi i ljuti.«

»Čekajte, mama, ja ću!«

Anica uzme gazdarici krpu iz ruku. Mokarka ju gledala, kako je čistila sto, obrisala klupe i stolce, skupila mrvice u šaku i ogledala se, kamo bi ih stresla. Vidjela je, kako ima bijelu ruku. kad je zasukala rukave. Zadovoljno je povlađivala:

»No, no, tako, dobro ti polazi za rukom! Baš dobro! Još tamo potegni — na polici — kod prozora! Da sama još što vidiš! Špela ništa ne vidi!«

Usprkos tomu veselju ju je zapeklo i duhu je bockala.

»Kakva gospoština kod kolibaške djece! Kao od svile, takve ruke ima.«

Putem su išli na dvorište, pogledali u štalu, gdje je stajalo dvadeset goveda, teških i pretilih

»Tu ne ćeš imati mnogo posla. Ali to ti odmah kažem, ako bude potreba, poći ćeš također u staju. Kod nas ne smije nitko izbirati posao. Ukratko, toga ne trpim, da bi jedan drugoga tjerao i izgovarao se: To nije moja stvar, to je tvoja. Ništa. Svatko sve, kako potreba nanese Tako. Sada si vidjela. Tu je spremište za oruđe. Ključ utičemo pod taj panj!«

Mokarka se sprigne po ključ.

»Uzmi lopatu, motiku i željezne grablje. Idemo u vrt. Gredice još nijesu uređene i staze treba oplijeviti.«

Iza kako su radili nekoliko sati u vrtu, Mokarki je dojadilo govoriti gazdarički i počne govoriti s Anicom ljubazno, materinski. Zato je Anici nestalo plahosti s lica i njezin smijeh je ozvanjao preko ograde, da je susjeda Robežnica radoznalo pogledala novu služavku.

U četiri je poslala Mokaraka Anicu u polje, da odnese družini užinu. Kad joj je pripravljala košaru, tumačila joj je i učila ju:

F. S. FINŽGAR
pisac romana „Anica“

»Podoravaju krumpir: Janez i Miha oru, služavke i nadničarke ga podmeću pod brazdu, a Luka je otišao s ocem u šumu. Ako ne znaš, gdje je ta naša njiva, ništa se ne boj. Takvih konja i toliko ljudi nema ni na kakvoj drugoj njivi! I za te sam primetnula žlicu. Samo jedi s družinom, da ne bi tko ni tebi ni meni prigovorio, da te lučim.«

Djevojke su sipale krumpir iz vreća u kotarice, momci su orali, kad je Anica došla do njive. Svi su stali. Djevojke s kotaricama na rukama, Janez, veliki momak, s dignutim ralom, a Miha pucne s bičem, da su pače tromi konji dignuli glave i obazreli se.

»Nova!« reče Miha.

»Mala!« nastavi Reza.

»Kako tapka«, promrsi Špela.

»Zdravo«, klikne Janez i pusti ralo. Miha metne konjima djeteline, ženske stave kotarice na tle i »ohoj« pozovu nadničarke s njive.

Anica razgrne malešan, grub ubrus na travu uzme iz košare zdjelu, postavi je na ubrus i po redu razdijeli žlice. Janez posegne za kruhom i počne rezati svakomu dio.

(Nastavit će se.)

ŽETVA

(Svršetak sa strane 433.)

Stara Perićka bila joj je tetka, koju je Eva vrlo poštovala, i zato nije ništa odgovorila, već je poniknula sramežljivo skrivajući oči, da joj se s njezinima ne bi sastale.

Za čas nahrupile djevojke na veseli obrok brižne domaćice, a Eva ni na molbe tetke nije htjela pristati da jede, tako da se stara rasrdila i rekla: »Imaš pravo! Tko ne radi, neka i ne jede«.

Položaj je postajao sve mučniji. Drugarice nijesu se htjele miješati u njihovu srdnju, to manje, što su dvije kuće: Mirića i Perića bile najbogatije u selu, od kojih su zarađivale ono, što im je samima nedostajalo.

Eva Mirić bila je osamnaestgodišnje curče, koje je do svoje petnaeste godine živjelo bezbrižno kao cvrčak na kori tamarisovoj u jeku srpanjskog sunca. Nikada ona nije osjetila brigu mučnoga života i nikada nije doznala za užitak plaće težačke. Od petnaeste godine išla je s vršnjakinjama na pašu. To je bio lagodan posao, koji njoj, kao jedinici u oca, koja je imala naslijediti i Perićev imutak, jer ovaj nije imao djece, nije baš ni bio ugodan, ali ga je rado vršila, jer je od svojhi drugarica doznavala za ljubav, koju prema njoj goji Ivo Tižan, najbogatiji mladić iz susjednoga sela Grahovca, koji je isto tako provodio svoje dane u obijesti ne brinući se da sačuva ono, što su mu djedovi i pradjedovi od vjekova sakupljali i sahranili da bude dobro i njemu i drugima.

O toj se ljubavi, kojoj je Eva bila vrlo sklona, već dugo šaputalo po selu. Mlade djevojke bile su joj zavidne, a stariji ljudi klimali su glavama nastojeći da se ne izraze o nesreći, koju su po stotinu puta iskusili.

Poslije obroka zamoli stara Perićka Evu, da ide s njome kući, da joj ne bude sramote od svijeta, koji je prolazeći gledao jedinicu kćer, koja se sramila raditi uz bok siromašnijih djevojaka.

Kad su prolazile mimo kuću Kate Dovićke, progunđa ova: »E, kome Bog, tome i svi sveci«. A stara Perićka došavši kući i našavši svoju sestru Jelu, mater Evinu, klone nemoćno na stolac i istisne: »Ode nam kuća, Jele!«

Uvečer vraćale su se djevojke sa žetve: Kraljica sa krunom na glavi, a ostale iza nje u procesiji, s pjesmom, koja je nemilo dirnula dušu stare Perićke i sestre joj Jele.

RIMSKA OBITELJ

NAPISAO DR ĆIRIL TRUHELKA

Rimsku obitelj sačinjavaju svi adgnati, koji su pod jednom vlasti, koji su iz iste kuće, potekli od iste krvi i plemena (gens). Na čelu takove obitelji stoji otac obitelji — pater familias, dakle uvijek muško; po jednoj naime rimskoj poslovici žena ne može biti kućni starješina, jer je ona caput et finis t. j. početak i kraj obitelji. Ova, čisto po krvnom srodstvu i podrijetlu osnovana obitelj zvala se familia i riječ u tom značenju prihvatiše i kasniji rimski pravnici. Međutim, u staro doba, ima ime familia mnogo šire značenje. Riječ je podrijetlom iz oskijskog jezika, gdje riječ famel označuje roba, slugu, i u tom se značenju ona sačuvala i u latinskom famulus. I zato se u staro doba računaju u familiju svi ukućani bez razlike, da li su adgnati kuće starješine ili njegovi sluge, robovi ili klijenti. Pa i kmetovi, što ih Rimljani imađahu na svojim imanjima, sačinjavali su njegovu seosku familiju — familia rustica. Poslije se taj naziv prenosi i na skupine, vezane istim zvanjem, te se često govori o porezničkim familijama ((familae publicanorum), glumačkim (f. mimarum)), gladijatorskim (f. gladiatorum)) itd.

Rimski život razvio se na temelju krutog patriarhalnog absolutizma starješine. On je kao otac obitelji (pater familias) neograničeni gospodar nad svojim ukućanima i on jednako suvereno raspolaže sa ženom i djecom i ostalim srodnicima kao i s robovima i slugama. On ih je, kako se govorilo, uzeo u svoje ruke (manu capere) i oni su dužni pokoravati mu se tako dugo, dok ih ne pusti ispod svoje ruke (manu mittere) ili vlasti. Dok otac nekoga ne pusti ispod vlasti, on ne može biti samostalan pravni subjekt, nego je uvijek odgovoran ocu familije.

Ova očinska vlast — patria potestas — traje za cijelog života mjesnog nosioca i pod nju spadaju svi sinovi, ma da su punoljetni i oženjeni, pa čak i nad svojom djecom ti oženjeni sinovi nemaju vlasti, nego je ima njihov otac, odnosno djed, sve dotle, dok živi ili dok ih ne ispusti ispod svoje vlasti.

Njegova glavna dužnost je briga oko sačuvanja svoje rase i plemena i oko opstanka i napretka kuće i familije, koju on prema vani zastupa kao njena glava. On određuje sve poslove u kući i na poljima i upravlja imovinom familije.

Uz velika prava imade otac obitelji i velike dužnosti, a jedna od prvih je ta, da bdije nad religioznim životom familije i da vrši sve obrede, što ih valja vršiti prema svetinjama familije (sacra familiaria). On ima pravo da novorođenčetu, koje se rodilo u njegovoj kući, prizna zakonitost porođaja; ako ga uzme u naručaj te ga ponese oko ognjišta (liberum tollere), priznaje ga zakonitim članom familije, a ako to ne učini, smatra se dijete nezakonitim (liberum repudiare). On vrši sudačku vlast nad svim svojim ukućanima i kao takav ima ius vitae necisque t. j. pravo nad njihovim životom i smrti. To sudstvo vršio je isprva bez obzira, da li je koji zločin izvršen u kući i na štetu uku-

KARAKTERISTIČNI OBLIK

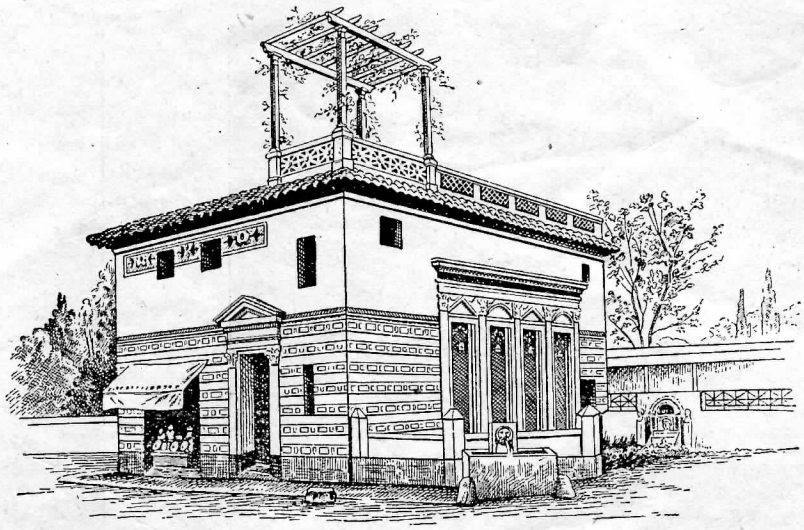

STARE RIMSKE KUĆE

ćana ili je izvršen izvan kuće i na tuđu štetu. Međutim je poslije država tu sudačku vlast ograničila time, što je sudovanje za čine, počinjene izvan kuće i na tuđu ili javnu štetu, sebi pridržala. Da je otac imao pravo ženiti sinove i udavati kćeri po svojoj volji, to i netreba naročito spominjati. Jednako je poznato, da je on imao pravo zakržljalu ili inače nepoželjnu djecu izlagati ili čak prodati u roblje.

Kako se vidi, u Rimu u najstarije doba postoji upravo barbarsko-apsolutističko shvaćanje očinske vlasti. No s vremenom, kao što se Rim postepeno civilizuje i uljuđuje, ublažavaju se ti pojmovi, naročito, koliko su u vezi sa sudačkom vlasti oca. Već u doba republike prevladava načelo, da se očinska vlast ima sastojati u poštovanju, a ne u okrutnosti (patria potestas in pietate debet, non in atrocitate consistere) a kako se državno sudstvo sve više usavršavalo, reformirano je i domaće sudovanje bar toliko, da se za teže sporove sazivao domaći sud (judicium domesticum), koji su sačinjavali odličniji članovi članovi familije. U kućama bogataš brojem članova i klijenata sagradil domaće sudovanje naročito dvorane z i l i k e, u kojima su se rješavali milije, ali i sporovi, koji se odnose pleme (gens).

Međutim u nekim familijama je konservatizam bio toliki, da su one i u carsko doba sačuvale barbarske tradicije domaćeg sudovanja. Tako je primjerice tek car Hadrijan izdao zakon, da se kućni starješina, koji bi svoga sina kažnjavao smrću, ima prognati u progonstvo. Sve do doba Dioklecijanovo dešavalo bi se, da bi neki otac prodao svoje dijete u roblje, a onda je to Dioklecijan zakonom, obnovljenim i pooštrenim za cara Konstatina, zabranio. Da bi roditelji izlagali svoju djecu, bilo je još i kasnije u običaju, a car Justinijan, da ukloni pravne posljedice, nastale ovakvim izlaganjem, priznao je ovakvoj djeci, sva prava, koja bi imala kao članovi one porodice, a naročito pravo na baštinu, tako, da aktom izlaganja stiču samovlast.

Očinska vlast prestaje naravski smrću, ali ona prestaje i gubitkom građanskog prava nosioočevog ili gubitkom slobode u slučaju zarobljenja. S obzirom na članove familije, podložene toj vlasti, ona prestaje, ako bi koji od njih postao f l a m e n (Jupitrov svećenik), a ako je

NAVIGAZIONE GENERALE IT
ZAGREB, ZRINJSKI T
Brzojavi: NAVIGAZION — Te
PADOVANSKE SVEČANOS
podzastupstva u svim većim mjes

GRUPA MUŠKARACA I ŽENA SA LAPLANDA

POGLED NA UBAVI ZALJEV LJ

IZ DOMOVINE I SVIJETA

Prva slika nam prikazuje grupu ljudi s Laplanda, najsjevernijega dijela Evrope, koji je podijeljen među Norvešku, Švedsku, Finsku i Rusiju. To je kraj vrlo rijetko naseljen, ima oštru i dugu zimu, a ljeto traje samo devet sedmica. Stanovnici žive uglavnom od lova, a tek u najjužnijem dijelu ima nešto zemljoradnje. Među Laplanđane prodiru pomalo običaji iz civilizovanoga svijeta, pa tako i pušenje, kako se to na slici lijepo vidi.

Nedaleko Sušaka, do 4 km na jugoistok, nalazi se pitoma uvala — to je Martinšćica ustanova Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja namijenjena samo za đake srednjih i osnovnih škola. Martinšćica posjeduje odličnu plažu. Do same plaže nalaze se zgrade za stanovanje, snabdjevene udobnim komforom. Martinšćica je s tri strane zaklonjena od vjetrova, tako da je na kupalištu bonaca, što je pravi užitak za kupače. Sam kraj do mora oko plaže zasađen je velikim platanama. U toj hladovini nađu đaci ugodnog odmora za vrijeme sunčane žege. Život u ljetovalištu je jako ugodan i zabavan. Tu su sportovi kao tenis, kroket, landsbal, hazena; tu plivanje, veslanje, laka atletika i gimnastika. Među samim đacima organizuje se orkestar, pa se često večerom priređuju koncerti, radio-koncerti, kino-predstave i slično. Ljetovalište posjeduje novi dvanaesterac, šesnaesterac i galeb, te više jola i čamaca. Posebni treneri uče đake plivanju i veslanju. Krajem mjeseca priređuje se regate i utakmice. Prave se izleti čamcima i pješke u okolicu, a dva dulja s posebnim parobrodom po Hrv. Primorju do Crikve-

NATJECANJE, ČIJ

Dame sa svojim psima čekaju juri koji

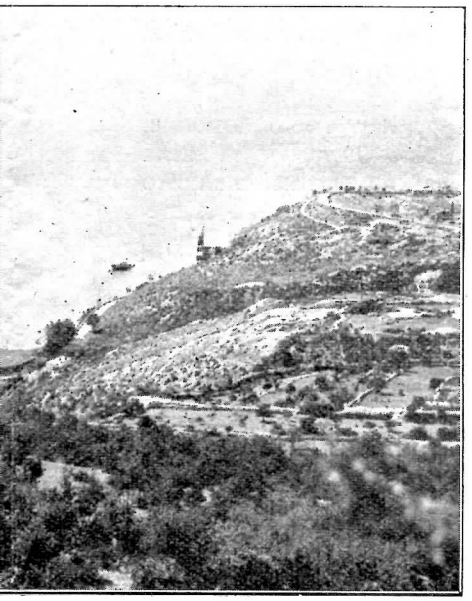

LJETOVALIŠTA MARTINSĆICA

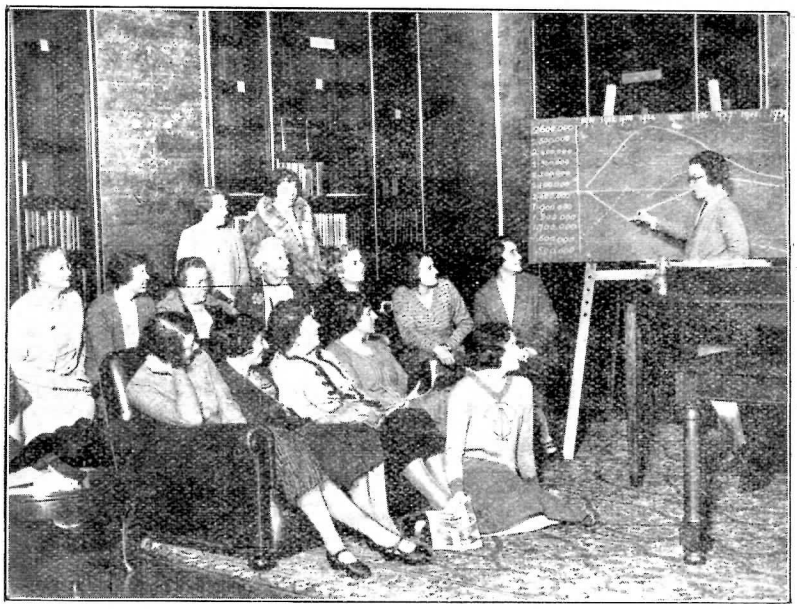

ENGLESKINJE SLUŠAJU POLITIČKO PREDAVANJE PRIJE IZBORA ZA PARLAMENAT

nice, Senja, Raba, Krka i Malinske. Ljetovalište Martinšćica kao dačko kupalište već je poznato i u najudaljenijim krajevima naše države. Svake godine do 1.000 đaka naših srednjih škola sleti se u Martinšćicu, da se nauživu žala, mora i toplog sunca. I ove godine ljetovalište će primiti po 500 đaka: u srpnju srednjoškolce, a u kolovozu srednjo-školke i djecu osnovnih škola. Đaci su dobro hranjeni i podvrgnuti su nadzoru liječnika i nastavnika, te se osjećaju kao kod svo-

jih kuća. Cijena za jednomjesečni boravak je Din 850.—. Ovamo su uključeni troškovi za sve izlete. Upisnice i upute dobiju se kod direktora srednjih škola, poliklinika i kod Higijenskog Zavoda u Zagrebu.

U Engleskoj se i žene mnogo bave politikom, ali one nastoje, da njihov posao bude ozbiljan. Stoga gospođe narodnih poslanika drže svako veće u svom klubu tečaje iz političke znanosti. Dakako da kod izbora imadu onda i one svoj udio i često puta veliki utjecaj na svoje muževe. Baviti se politikom doduše je lijepo zanimanje, ali samo onda, ako čovjek ima za to dosta vremna. Čini se, da gospođe engleskih parlamentaraca imadu dosta vremena, kad mogu ostaviti redovite kućne poslove i baviti se politikom poput svojih muževa.

Gotovo su nam već dojadila različita natjecanja i izložbe. Čini se, da to ne samo ne će prestati, nego da će se i još više razviti. Eto, izložbe pasa su već obična stvar, a u Zagrebu pomišljaju na to, da još ove godine prirede izložbu mačaka. U Berlinu su prijateljice pasa priredile dvostruku izložbu i natjecanje »Dama i njezin pas«. Izložba je bila priređena u velikoj vrtnoj dvorani zoologijskog vrta u Berlinu, i kažu, da je bila vrlo dobro posjećena. Naša slika prikazuje dio te izložbe i natjecanja. Kazalište.

IJI JE PAS LJEPŠI
oji će odrediti nagradu. (Slika iz Berlina)

MUŠKA I ŽENSKA NARODNA NOŠNJA IZ GRADIŠTA KOD ŽUPANJE
Žensku nošnju izradila je svilom i zlatom Janja Baboselac iz Gradišta

U SVETOJ I PROKLETOJ ZEMLJI

PUTOPIS S HODOČAŠĆA U PALESTINU — NAPISAO DR JOSIP ANDRIĆ

»U Svetu Zemlju!« kliktala je u nama trideset i šestorici s čudnim nekim drhtajem duša, kad smo 27. svibnja u ranu zoru ulazili u Trst te bacili pogled na modru pučinu divnoga Jadrana, koja se pred njim razastrla kao sag, po kome smo imali poći k čarobnome cilju svoga putovanja. Čarobnome, jer kome od nas nije još od malena, otkada su nam se ucijepili u dušu sveti događaji iz biblije, mašta dočaravala nedosežne predodžbe, kadagod bismo čuli spominjati Jerusalem, Betlehem, Nazaret? A sada smo eto na putu, da sve to pohodimo i vidimo, da nogom svojom stupimo na ona mjesta, koja su doživjela slavu, kakvom se ne može podičiti nijedan drugi kraj zemaljske kugle.

Kada smo dan prije pred večer kretali iz Zagreba na taj daleki put, pratili su nas pogledi, koji su nam iskreno zavidali, ali i mnogi pogledi, koji su se nekako kao čudili odvažnosti, što idemo u krajeve tako egzotične i nesigurne izvrgavajući se neprevidivim opasnostima, koje nas mogu ondje zadesiti. A kod kuće ostavljamo obitelj, djecu, mile i drage . . .

»Ja svoga muža ne bih pustila na takav put,« govorila je ženi jednog našeg hodočasnika njena prijateljica.

»Zašto ne? Pa zar ne idu onamo hiljade putnika sa svih strana? Bome bih i ja išla, da su mi djeca veća . . .« odgovarala je srčanija žena.

Te se dvije duše nisu razumjele: pred jednom je lebdio samo ideal privlačive čarobnosti, koja te izdaleka vuče i mami k sebi, a drugoj se misao bavila samo dubinom nepreglednoga mora, koje treba preploviti, i divljim predjelima, u kojima gospodare bijesni Arapi, otrovne zmije, nepodnosiv žar sunca i stotina drugih opasnosti. U našoj skupini bilo je i dvanaest žena, ali od njih je svaka bila kao i žena onog našeg suputnika puna srčanosti i želje vidjeti i proživjeti, što nije mnogima dano . . .

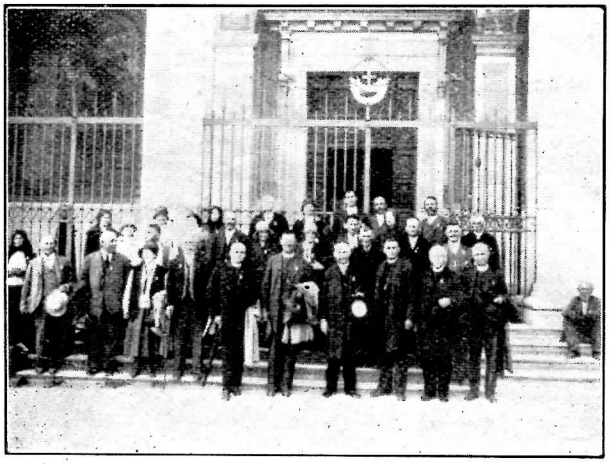

HODOČASNICI PRED KAPUCINSKOM CRKVOM U TRSTU

U Trstu nam je bilo čekati cijelo dopodne. Već u najranije jutro pozdravila nas je tu žarka toplina južnih krajeva nagoviještajući nam, što nas čeka tamo u krajevima subotropske klime Ali mi se radi toga ne dadosmo nimalo u brigu, pogotovu kad su se mnogi od nas još opskrbili i karakterističnim tropskim kacigama, koje su nam dosad bile poznate samo po slikama Evropljana u tropskim krajevima iz kojeg ilustrovanog časopisa. A da skratimo vrijeme čekanja do ukrcanja, pohodili smo neke tršćanske crkve: ti-

IZA RAZGLEDAVANJA CRKVE SV. JUSTINA U TRSTU

pičnu crkvu sv. Antuna, kapucinsku crkvu i stolnu crkvu sv. Justina, mučenika. Ovu potonju smo radi njene povijesne znamenitosti uz tumačenje jednoga kanonika pomnije razgledali zadržavši se poduže u njoj.

I tako nam je prošlo vrijeme do ukrcanja. Parobrod »Adria« nas je čekao u luci. Kad smo stupili na njegovu palubu, neko je radosno čuvstvo zadrhtalo u nama. Pet dana i pet noći bit će nam ovaj parobrod dom naš. Naš i sviju onih, koji osim nas tu još putuju u iste strane, kuda i mi. I dok je parobrod kretao iz luke, a nadbiskup Rafael Rodić, pokrovitelj i duhovni vođa ovoga hodočašća, promatrao odmicanje parobroda na morsku pučinu, kao što smo se tome promatranju predavali i svi drugi, nismo pravo svraćali pažnju na okolinu, u kojoj smo se na parobrodu našli. Tek kasnije, kad nam se Trst počeo gubiti s vida, te se parobrod polako pomicao uz obalu drage nam Istre, stali smo bolje promatrati i naše suputnike. Bili su to većinom

poljski Židovi, njih sto i četrdesetak na broju, koji su putovali u domovinu praotaca svojih. Uz njih i nas bilo je na parobrodu samo još toliko ostalih putnika, koliko bih na prste prebrojio.

Među našim židovskim suputnicima isticali su se tipovi, koji su tako karakteristični za sinove Izraelove. Jednu skupinu starijih mogao si svaki čas vidjeti sa Svetim Pismom u ruci. Ali većina je tu ipak bilo mlađarije, koja obično i previše davala maha mladenačkom jogunluku. Drago nam je tek bilo, kada bi se u podvečerje stala razlijegati iz njihovih grla poljska pjesma: čas turobna, čeznutljiva kao ona daleka beskrajna poljska ravnica, čas jogunasta i neobuzdana završujući s kojim poljskim narodnim plesom sličnim našem kolu. A ti plesovi znali su katkada da potraju i do u kasnu noć.

NADBISKUP RAFAEL RODIĆ NA PALUBI PAROBRODA
promatra odlazak iz tršćanske luke

Kolika razlika između tih suputnika i naših hodočasnika! Oni putuju doduše u krajeve, koje zovu domovinom naroda svoga, idu da se većina njih ondje i nasele, ali sav idealizam, koji se kod takvoga pregnuća pretpostavlja, zastrt je neobuzdanošću ove mlade njihove generacije i finansijskom pozadinom, koja viri iz cijele židovske kolonizatorske akcije u Palestini. A naši hodočasnici putuju puni dubokoga strahopočitanja u domovinu Isusa Krista, koji je životom i smrću svojom posvetio zemlju Izraelovu i otvorio novu epohu u životu cijeloga čovječanstva, a proroštvima svojim prorekao propast i rasulo naroda, iz kojega je i sam potekao. Oni će većinom ostati ondje, a mi ćemo se svi vratiti kućama svojim: tko će u duši svojoj sačuvati svetiji spomen na one krajeve, mi ili oni? . . .

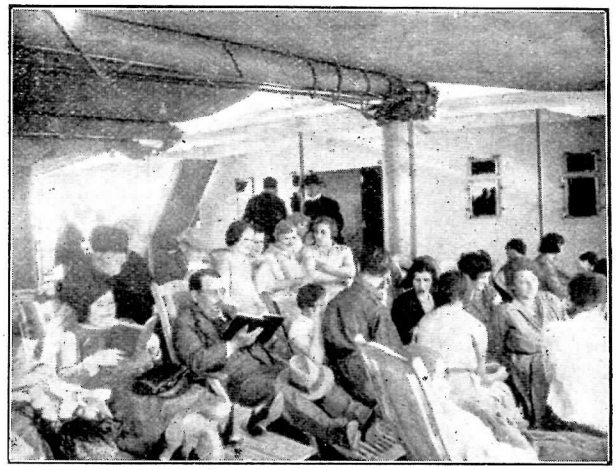

MLADE ŽIDOVKE PJEVAJU POLJSKE PJESME NA PALUBI

Parobrod je mirno i ponosno odmicao širokom pučinom praćen jatom bijelih galebova, koji te svojim neumornim lijetom zadivljuju. I misli se nameću same od sebe: Gle, kako ih želja za hranom i plijenom goni, te će od jutra do mraka slijediti parobrod, a da ne klonu. I mi, putnici na ovom parobrodu, slični smo u neku ruku ovim pticama: i nas goni za ciljem našega putovanja želja, koja zaokupljasve naše misli, cijelo naše biće. Samo što je našim suputnicima Staroga Zavjeta ta želja više upravljena na materijalna dobra, a našim hodočasnicima lebdi pred očima duševno dobro i duševni užitak, koji se nadaju ondje, kuda ih dugi put ovaj vodi, u obilju naći . . .

(Nastavit će se.)

TIPOVI ŽIDOVSKIH SUPUTNIKA NA PALUBI
Sve slike foto „Obitelj“

MAJKA I DIJETE

VITAMINI I AVITAMINOZE.

Poznato je, da su glavne sastavine naše hrane bjelančevina, ugljikovodici i masti. K tome su potrebne još neke soli i voda. Takove hrane ima najviše u jajima, mesu, hljebu, u različitim mastima, ulju i žitaricama.

U najnovije se doba s pokusima na životinjama, a i iz iskustva s ljudima ustanovilo, da se ni čovjek ni sisavac ne može trajno hraniti samo s čistim tim tvarima. Opazilo se, da kod takove prehrane s čitom bjelančevinom, ugljikovodicima i mašću nastaju poremećenja u rastu i razvitku organizma, a i poremećenja zdravlja i neke izrazite bolesti. Tome je uzrok taj, što u hrani fale i ako u vrlo maloj količini tvari imenom vitamini. A zovu se po latinskoj riječi vita, što znači život, dakle vitamini — životu neophodno potrebne tvari.

Bolesti, koje sigurno nastaju zbog pomanjkanja vitamina u hrani, jesu skorbut i beri-beri. Osim toga ima nekoliko bolesti, za koje se s velikom vjerojatnošću drži, da nastaju kod pomanjkanja vitamina, a to su rahitis, tetanija (frasi), osteomalacija, pelagra i još neke rijetke bolesti djece i odraslih. Sve se te bolesti zovu skupnim imenom avitaminoze.

Skorbut se kod odraslih javlja u vojsci, na brodovima, jedrenjačama, u kaznionama i dugo opsjednutim tvrđavama i drugdje, gdjegod se ljudi hrane s konserviranom jednoličnom hranom bez svježih jela, a kod male djece ondje, gdje se djeca umjetno prehranjuju i to gotovo isključivo s brašnenom hranom. Kod odraslih i djece sa zubima nastupaju najviše krvarenja iz zubnog mesa (desni), krvarenja u koži naročito na donjim udovima i krvarenja iz mokraćnog mjehura, bolovi u krstima i zglobovima te opća slabost i slabokrvnost. Kod male djece pridolaze k ovim pojavama još izbočine na kostima prsnog koša, bedara i goljenica, otekline koljenih zglobova i druge manje pojave.

Beriberi je bolest tropskih (iz vrućih predjela) i njima bližih naroda, koji se prehranjuju isključivo oljuštenom poliranom rižom. Kod te bolesti oboli živčani sistem, srce i žilje, bolesnicima otječu noge i zglobovi, te se zbog kljenuti ne mogu ni micati.

Na rahitisu (engleska bolest) obole najviše djeca, koja se hrane s kravljim, a ne majčinim mlijekom, i koja malo dolaze na sunčano svijetlo. Pojave su rahitisa svima poznate; ovdje spominjemo kao teške, trajne posljedice odebljanja na kostima lubanje i iskrivljenje hrptenice, prsnog koša i zdjelice.

Na tetaniji obole najviše nedonošena, slaba, blijeda, a naročito rahitična djeca i ona, koja se hrane s kravljim mlijekom. Karakterizovana je tetanija time, što je sav živčani sustav vrlo podražljiv pa tako dolazi često do grčeva bilo trajnih (ukočenih) bilo s trzajima. Najopasniji su grčevi glasilnica s napadajima ugušenja.

Osteomalacija je gotovo isključivo bolest žena višerotkinja u trudnom stanju, koje žive u vlažnim podvodnim predjelima. Takvim su bolesnicama kosti čitavog tijela, naročito kosti hrptenice, prsnog koša i zdjelice, jako razmekšane, iskrivljene i bolne.

Pelagra se javlja kod najsiromašnijeg ladanjskog pučanstva, koje živi na otvorenom uz rijeku ili napolju radeći, a prehranjuju se ponajviše kukuruzom. Bolesnici obole najviše u proljeće s pojavama na želucu i crijevima sa nervoznim smetnjama i kljenuti ruku i nogu te sa crvenilom na hrptu ruke i noge, koje prelazi na kronički lišaj. Bolest na jesen i kroz zimu popušta, da se opet u proljeće javi, pa kroz godine čovjeka sasvim iscrpi.

O samim vitaminima, koji su nam bezuvjetno potrebni u svakodnevnoj hrani, jer se inače javljaju ove teške bolesti, govorit ćemo u narednom broju.

Dr. Ivo Koprić.

Muško ili žensko dijete? Koliko bi mladih majka, koje još nose dijete, rado znale, da li će im se roditi sinčić ili kći. Neki bi htjeli znati, da li Mnogi su tako nasjeli raznim prevarama i mistifikacijama. Ima majkâ, koje i liječnika pitaju, da li im to može unaprijed reći, ali odgovor je uvijek, da se to ne da ustanoviti.

KUĆANSTVO

Dobivanje tečnoga kozjega mlijeka. Poznato je, da mlijeko nekih koza ima stanoviti tek i miris. Zato ga mnogi ni ne vole. Ali tome je većinom kriv vlasnik koze, jer se kod odgajanja koza ne drži stanovitih pravila. Ponajprije valja znati, da treba držati samo one koze, kojih matere imaju tečno mlijeko. Držimo li jarca, to se ovaj ne smije držati zajedno s kozama, jer ponekad mlijeko zaudara po njemu. Baš stoga razloga ne smijemo koze držati ni sa svinjama u istoj staji. Kozja štala mora biti čista i okrečena. U njoj mora biti promaja i jarak za oticanje mokraće. Nadalje koze moraju ležati samo na čistoj i suhoj stelji. Osim toga moramo koze čistiti i rediti, baš kao što činimo i s kravama. Nadalje moramo dobro istrti ili oprati vime i sise prije mužnje, a u staji ne smije se dizati prašina. I posuđe, u koje muzemo, mora biti posve čisto. Mlijeko treba odmah iza mužnje odnijeti iz štale i spraviti ga u hladnu i prozračenu prostoriju. Tko se bude toga točno držao, taj neće imati povoda da se tuži na netečno kozje mlijeko.

Trganje lišća sa povrća. Poznato je, da kroz lišće dobiva svaka biljka hranu iz zraka. Stoga je lišće, kao što su i žile, najdragocjeniji dio biljke. Zato ne smijemo otrgavati lišće sa celera, repe, ili drugog povrća u misli, da ćemo tim postići krupniji korijen. Isto se tako pod jesen ne smije trgati lišće s rajčica, tobože radi bržega dozrijevanja. Uistinu će brže sazrijeti, ali trganjem lišća gube rajčice na dobroti i teku. Samo ono lišće se može otrgati, koje priječi pristup sunčanog svijetla, a drugo ne. Na ovaj će način rajčice pod jesen dobro i brzo zreti, samo ako još prorahlimo zemlju oko njih.

Krvavi ušenac. To je najveći neprijatelj naših jabuka. Preporučuju se razna sredstva za uništavanje tog zlotvora, a evo što o tom donosi »Illust. flora«: »Stvoritelj se pobrinuo za vodu, a ljudi za dobro orude. Ako se je pokazao krvavi ušenac na niskom drveću, onda se smota komad stare vreće ili druge krpe, pa se tim čvrsto istaru gnijezda krvave uši. To ih veoma uništava. Uopće kod zaraženih debala treba za vrijeme vegetacije češće jakim mlazom hladne vode dobro poprskati i krošnju i donje dijelove ostalih grana. Tim ispiranjem ne samo da uništavamo krvavu uš, nego i ostale neprijatelje naših jabuka. Ako to činimo poslije cvatnje, onda tim uništavamo preostale latice suhog cvijeta i paučinu. Sve to jaki mlazovi vode pobacaju na tle, a mravi se i drugi kukci tim časte. Tim nam pomažu, da bude plod osiguran od neprijatelja i da bolje uspije.

Vlasac. Ova je vrsta luka potrebna u svakom kućanstvu. Lako ga je odgojiti, jer uspijeva i u hladu, a na istom mjestu po više godina. O njemu ne treba voditi računa ni zimi, jer lako prezimi. Jedino mu je potrebna vlaga i dobra zemlja. Možemo ga sijati i na posebnoj gredici vrta, ali s njim možemo obrubiti i zemlju oko staza.

KUHINJA

Pečeni riblji odresci. Ribu po volji očisti, nareži na široke komade, osoli i omotaj u brašno. Na masti požuti sitno sasjeckanog luka te u tom riblje odreske na obadvije strane naglo prepeci. Zatim ih složi u mast, prelij kiselim kajmakom i na kraju štednjaka pusti neko vrijeme da se upija. Posluži sa pečenim ili u slanoj vodi kuhanim krumpirima.

Pečeni krumpir s kajmakom. Mlade, što sitnije krumpire, očisti, operi, osoli i metni na vruću mast s malo sitno kosanog peršina te peci pokriveno na štednjaku. Krumpire koji puta lagano promiješaj. Kad malo požute, prelij ih sa dosta kiseloga kajmaka i pusti da malo provrije.

„NASLJEDUJ KRISTA“
duhovna razmatranja
od Tome Kempenca, preveo Dr Stjepan Bosanac
Uvezano Din 25·—, u koži Din 60·—
Izdalo
DRUŠTVO SV. JERONIMA U ZAGREBU

LJULJAJ LJULJAJ U BEŠICI

ANDANTE

p Lju - ljaj lju - ljaj u beši - ci, te-bi maj- ka pje-vat hoće,
Lju - ljaj lju - ljaj u beši - ci, tebe sa-nak eto zove,

dok ti sanak oči sklopi: „Čuvao te Bog!"
tiho zove i govori: „Čuvao te Bog!"

K A Z A L I Š T E

»ŽENA BEZ SRCA.«

Dne 16. lipnja t. g. prikazivana je po prvi put u Zagrebu drama »Žena bez srca«, koju je napisao Branislav Nušić. Branislav Nušić već je odavna poznat u književnosti i u kazalištu po brojnim svojim djelima, napose po svojim duhovitim komedijama. »Žena bez srca« naprotiv nije komedija. Tri njezina čina događaju se na klinici u kabinetu dra Jakšića, koji se nalazi tik same operacione sale, gdje se život u posljednjim trzajima bori sa smrću i gdje teško možeš da vidiš posmijeh na usni. Dr Jakšić, profesor sveučilišta i šef kirurške klinike, neprestano je u savjesnom poslu svoga zvanja zajedno sa svojim kolegama i đacima, kad odjednom eto mu stiže pismo od jedne pokojnice, koju je pred nekoliko mjeseci bio na njegov kirurški stol doveo neki zaljubljeni mladić, da je on spasi. Onda je on i pokušao da je spasi upotrijebivši sve svoje znanje i sva sredstva, kojima medicinska znanost raspolaže, pogotovu, jer je u toj nesretnici prepoznao prvu svoju mladenačku ljubav. A kad nije ništa pomoglo, izvadio je iz mrtvog tijela njezino srce, koji je prvi put upravo za njim ljubavlju zakucalo, i spremio ga u spirit na svome stolu, dok je tijelo otpremio u mrtvačnicu, da se pokopa. Međutim sutradan ne nađoše u mrtvačnici tijela preminule djevojke, a ona mu sama evo vlastoručno piše, da će doći večeras uzeti natrag srce, koje joj je on oduzeo. I dok sva publika u kazalištu očekuje neku misterioznu zgodu i rješenje, eto se pojavljuje žena bez srca kao potpuno realno i živo biće sa svim osebinama i mogućnostima za življenje, osim osjećaja ljubavi, koji tobože imaju svoje sjedište u srcu. I kao takva nastavlja život bez srca, bez ljubavi u društvu ostalih ljudi sve do konca, kad joj dr Jakšić, koji joj je prvom svojom ljubavlju bio oteo srce, natrag vraća srce, t. j. ljubav i to prema nesretnom mladiću, koji je za nju iz prevelike svoje ljubavi sve dao i žrtvovao, pa i sam svoj život... Ovaj dvostruki red, misteriozni i realni, u drami se nikako nisu mogli spojiti. Gledaoci su se zanijeli u ono prvo stanje tajinstvenosti i rado bi dalje u njemu ostali, ali ih autor odjednom izvlači u zbiljski život i hoće da ih silom svojih »razloga« uvjeri u mogućnost jednog apsurda, kao što je žena bez materijalnog srca. Da je autor razvijao svoju radnju na prvom misterioznom temelju i »ženu bez srca« uzeo kao simbol, rezultat bi bio kudikamo dosljedniji i uvjerljiviji. Međutim Nju (ženu bez srca) uskrsla je od mrtvih ljubav nesretnog mladića i dovela je u svakidašnji život da započne radnju sasvim drugu nego nam je autor svojim početkom nagovijestio. Autor je doista s nevjerojatnom svojom tezom raspalio našu znatiželju i prisilio publiku na napetost, na razmišljanje i odgonetanje, a pored nje dao je nekoliko plastičnih likova i lijepih scena. — Dramu je režirao Hinko Nučić, koji je ujedno glumio ulogu profesora Jakšića. Eliminiravši nedostatke, koji padaju na račun samoga djela, Nučić je vrlo dobro kao i zajedno s odličnom Vikom iznio komad na pozornicu te on sam s Podgorskom (žena bez srca) postigao vrlo efektnih rezultata. Sporedne uloge, koje su autoru možda mnogo bolje uspjele od protagonista, također su dobro odigrane. L. P.

K N J I Ž E V N O S T

Majka Božja u Kamenim vratima 1731.—1931. Jubilejske misli i osjećaji. Uredio Dr Svetozar Ritig. Cijena Din 30.—. Vrlo je dobra bila misao Odbora za jubilej Majke Božje Kamenite, da izda spomenicu, u kojoj će prikazati sliku Zagreba pred dvjesta godina i važnost pobožnosti prema Majci Božjoj od Kamenitih vrata od tadanjega doba pa do u današnje dane. Kao takva je spomenica vrlo uspjela. Imade u njoj pjesama od naših najboljih pjesnika: D. Domjanića, V. Deželića oca i sina, Svetozara Ritiga i Štefa Petanjka. Te pjesme su lijepi izraz čuvstava i odanosti prema Majci Božjoj, koja već 200 godina pomaže obilnim zagovorom i milosti.

Odanost Zagrepčana prema Majci Božjoj u Kamenim vratima obradio je opširno župnik sv. Marka Msgr. dr Svetozar Ritig u člancima »Čudesna slika Majke Božje — Ideja Njezinoga krunisanja«, »Duhovni Lik Majke Božje« i »Psihologija zagrebačke pobožnosti prema Majci Božjoj u Kamenim vratima«. Vrijedni prilozi za kulturnu povijest grada Zagreba su članci poznatih naših stručnjaka u domaćoj povijesti. To je članak Rudolfa Horvata »Prigodom 200-godišnjice Oltara Majke Božje«, članak Gj. Szaba »Zagreb i Hrvatska u prvim decenijima 18. stoljeća« i Svetozara Ritiga »Crkveni duh u Zagrebu prije 200 godina.« Knjiga ne bi bila potpuna, kad ne bi bilo u njoj navedeno i nekoliko slučajeva, gdje je Majka Božja od Kamenih vrata pomogla. Dva takva zanimljiva slučaja iznosi dr S. Ritig u članku »Psihologija zagrebačke pobožnosti prema »Majci Božjoj u Kamenim vratima«, a ovamo lijepo pristaje crtica Zlate Šufflay »Čudotvorna Majka Božja u Kamenim vratima«. Kako je izvedba zagrebačkoga misterija bila važan i znamenit dio jubilejske proslave, to je bilo vrlo umjesno, da je sam autor toga misterija dr V. Deželić sin u posebnom članku prikazao taj misterij, a uz to su dodane i note i stihovi himne Majci Božjoj iz toga misterija. Na kraju je prikazan red Odbora za jubilej Majke Božje Kamenite. Spomenica je lijepo ilustrirana i ukusno opremljena, pa je i po sadržaju i po vanjskoj opremi vrijedna i privlačiva knjiga. P. T.

K I N O

FILMSKA DJECA IDU U ŠKOLU.

Iskustvo Pearle Long učiteljice u školi Rantaplanaca. — Filmska djeca uče bolje nego ostala.

U sredini golemih ateliera i različitih zgrada Metro-Goldwyn-Mayera nalazi se i jedna mala crvena kućica od pečene opeke. Prava pravcata kopija malomještanskih američkih škola. Ovdje idu u školu filmska djeca.

Pult učitelja stoji na povišenom podiju, a pred njim su se poredale klupe, u koje mora sjesti svako dijete, koje je zaposleno u atelierima, za vrijeme, kad nema snimanja. Nema tu nikakove razlike u godinama. Svako dijete mora da sjedne ovamo i da uči kao sva druga djeca, ali ipak — mnogo više. Nema u toj školi ništa, što bi bilo slično filmu. Tu sjedi prava pravcata učiteljica, a ako je potrebno još i jedna pomoćna učiteljica. No redovno se u toj školi ne nalazi više od deset djece.

Zanimljiv bio je razgovor, koga je vodio jedan američki novinar s učiteljicom u toj školi, Pearlom Long.

»Mi postizavamo izvanredne rezultate« izjavila je učiteljica. »To se događa već i iz toga razloga, što se u školi nalazi redovno veoma mali broj učenika, pa se može svakom pojedincu obratiti veća pažnja.

Mnogi ljudi misle, da djeca radi djelovanja u filmu obraćaju manje pažnje učenju. U prvo vrijeme se tome dakako ne može izbjeći. Ali kasnije se djeca na to priviknu. Čar novoga i neobičnoga pred njima nestaje i oni to počinju shvaćati kao ozbiljan posao. Polovinu dana su djeca u atelieru, a drugu polovinu dana sprovode u školi i u igri. Budući da ih ima manje i budući da se pojedincu radi toga posvećuje veća pažnja, jer ga se prvo proučava, a onda se na njega primjenjuje posebne odgojne metode, oni mnogo lakše i veoma rado uče. Zadaće svršavaju odmah poslije obuke, tako da imaju ostalo vrijeme posve za svoju igru i odmor. A osim toga se nikada ne dešava, da bi koje dijete došlo u školu bez zadaće. Škola stoji pod nadzorom ministarstva prosvjete.

U današnje vrijeme, kad djeca snimaju i filmove u više jezika, naš posao kao njihovih učitelja nije odviše lagan. Djeca potroše najviše vremena na učenje stranih jezika, pa im se ne može zamjeriti, ako u drugim predmetima zaostaju. Najglavniji zadatak škole je, da se pronađe, u kojemu je predmetu dijete najslabije, da se onda veće pažnje obrati na taj predmet. To je nužno, da bi kao filmski glumac dobilo što svestraniju naobrazbu.«

Za malu djecu, koja još nisu dorasla za školu, uređeno je dječje igralište, koje ih priprema već od početka za ozbiljno učenje. U tu školu uglavnom polaze Rantaplanci, koji su u ostalom jedini redovni pohađači te škole, jer su i jedina stalno angažovana djeca u filmskim tvornicama.

Tko najviše jede mesa? Od sviju naroda na kugli zemaljskoj Eskimi jedu najviše mesa. Oni se skoro isključivo hrane mesom, ne znaju ni za hljeb, ni za povrće. Majka malih Eskima doji svoju djecu do šeste godine. Tada su djetinji zubi već dovoljno jaki, da jedu meso. Od tada, pa do kraja života, Eskim jede samo meso. Liječnici su kod Eskima primijetili jednu neobičnu pojavu: dok svima ljudima meso i u manjim količnama mnogo škodi, Eskimi ne boluju ni od jedne bolesti, koja dolazi kao posljedica jedenja mesa, kao što su: reumatizam, bolest bubrega, šećerna bolest i t. d.

Sapunsko drvo. Jedno od najrjeđih i najneobičnijih drveta na svijetu je nesumnjivo sapunsko drvo, koje raste u Južnoj Americi. Plod ovog drveta je krupan kao jagoda, a površina ploda se svijetli, kao da je namazana nekim uljem. Ako se ovaj plod rastopi u vodi, nastaje pjenušavo stanje, koje neobično potsjeća na sapunicu. Ova prirodna sapunica je odlična za pranje rublja i drugih predmeta. To urođenici veoma dobro znaju i stoga se znadu koristiti ovim prirodnim sapunom.

U kojoj se dobi udavaju djevojke kod raznih naroda? U srednjoj Evropi, prema statistici, udavaju se poprečno djevojke u 26. godini, a prije rata su su udavale u 24. godini. U tim godinama slavi žena na otoku Ceylonu u Aziji skoro već svoj srebrni pir, jer se tamo djevojke udavaju već u četvrtoj ili šestoj godini. Kod Arapa poprečno doba za vjenčanje je deseta godina. Javanka (sa otoka Jave) udavaju se u dvanaestoj godini. Crnkinje i indijanske djevojke udavaju se većinom sa trinaest godina, a kod Eskima već četrnaestgodišnja djevojka odabere muža. Slične su prilike u Japanu i Kini, gdje se često vjenčaju nedorasla djeca.

Najviše blizanaca rađa se u Rusiji i Njemačkoj. U Rusiji se svake godine rodi prosječno deset, a u Njemačkoj dva do tri četvorka.

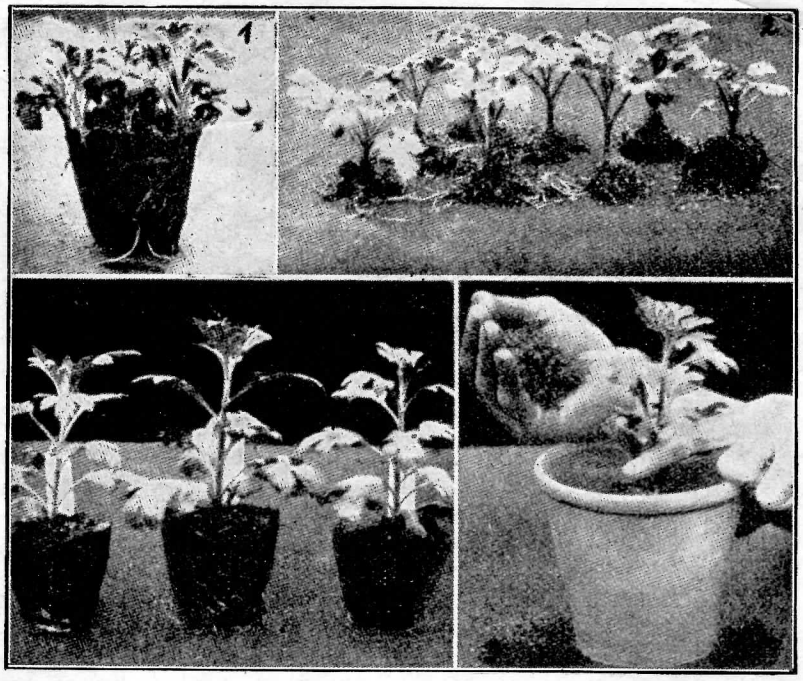

UZGAJANJE KRIZANTEMA

1. Sađenice u loncu već okorjenile. — 2. Rastavljene sađenice priređene za drugi lonac, u koji će se presaditi. — 3. Drugi put presađene sađenice priređene za još veći lonac. — 4. Treći put i konačno presađene sađenice u lonac, u kojemu će i cvasti.

KRIZANTEMA (KATARINČICA).

U grupu glavočika ubrajamo oko 140 vrsta krizantema. Ove potječu iz Evrope, Azije, Sjev. Amerike i Sjev. Afrike. Od krizantema se osobito mnogo uzgaja chrysanthemum indicum (ivanjska ruža, katarinčica ili ušac). Umjetnim uzgajanjem uzgojiše cvjetari tu krizantemu u vrlo mnogo odlika. Osabito ju mnogo kultiviraju Kitajci i Japanci. Japanska carska obitelj ima krizantemu u svom grbu, a najviši orden je orden krizanteme. I Holandani se već odavna (1688. god.) bave oko uzgoja tog lijepog cvijeća i stvoriše mnoge odlike. Početkom XIX. stoljeća prenijeli su chrysanthemu indicu Francuzi, mnogo se baviše oko te biljke (Taylor) i [illegible]

onda ih moramo zalijevati različnim otopinama umjetnog gnojiva 2—3 puta tjedno. Još za vrijeme rastenja dušičnim gnojivom, a u vrijeme rasta cvjetnih pupova kalijevim (drveni pepeo) i fosfornim (koštano brašno). Uzima se obično 2 gr gnojiva na 1 litru vode. No nikada se ne smije davati previše gnojivo, jer dolazi do truljenja cvjetova. Krizanteme se najbolje umnožavaju sađenicama. Sađenice priređujemo u ožujku, travnju i svibnju, već prema tome, kada želimo, da nam cvatu, i prema tome, da li imademo rano ili kasno cvatuće vrste. Za sađenice upotrebljavamo mlade izboje iz korijena, koji istjeraju iz lanjskih busova. Više ovakih izbojaka metnemo u lonac s već spo[illegible]

IZVOR

ZA DOBRU DJECU NAPISAO VRABAC

Pod samim vrhuncem ponosne planine bijelilo se malo seoce kao lastavičje gnijezdo pod krovom visoke palače. Svuda naokolo bio je goli krš i pustoš, samo oko tog seoca isticao se svjež vijenac bujnog zelenila. Čitava je naime okolica bila suha i bez kapi vode (što je drugim selima razasutim po planini zadavalo mnogo briga i muke) samo je ovo sretno selo imalo u jednoj pećini krasno bistro i ko led hladno vrelo, koje nikad nije presušilo i davalo je obilno vode nesamo za piće, već i za natapanje pitomih vrtova i bašća. Sretno je dakle zaista bilo to selo, ali nije nipošto bilo dobro ni plemenito. Ljudi, koji su u njemu stanovali, bijahu lakomi, škrti i tvrda srca. Na svoje pak vrelo bili su strašno ljubomorni i već mnogo puta došlo je do pravih bitaka sa stanovnicima obližnjih mjesta, kad su ovi gonjeni sušom i žeđom došli da napune sudove vodom, a sebični im vlasnici izvora ne htjedoše dopustiti, premda je vode bilo dosta i za deset sela. Pa i kad se jednog vrućeg ljetnog dana zaustavio na vrelu neki odrpani stari prosjak, da se napije, seljaci, koji se tu nađoše, otjeraše ga nemilosrdno. Prosjak je bio star, odjeven u tralje i shrvan od dugog hoda pod usijanim zrakama sunca. Blijedim usnama, koje su ispucale od žeđe, molio je seljake, da mu dopuste da se okrijepi tim dragocjenim Božjim darom, koje je Bog za sve ljude jednako stvorio. Ali tvrdi seljaci ni da čuju. Vikali su na starca, da bi im otrovao vodu, kad bi je se dotakao svojim gadnim rukama i ustima, te ga otjeraše kamenjem, premda je bilo očito, da će nesretnik onako iznemogao i iscrpljen zaglaviti — bude li i dalje išao.

Prosjak je bježao, koliko je mogao plačući i posrćući i nestao je na zavoju staze, ali isti čas prestala je i voda da teče na najveće čudo i zaprepaštenje seljaka. U prvi mah dakako nije im ni na kraj pameti bilo, da je to kazna za njihovu okrutnost, već odoše kući nadajući se, da će se voda naveče opet povratiti. Ali nada ih je prevarila i onaj Starac, koji nije bio nitko drugi nego sâm Čarobnjak, koji je živio na vrhu planine, gdje se snijeg ni u sred ljeta nije topio, zaustavio je vodu, i nije se više pojavila. Sad su i oholi stanovnici sretnog sela upoznali, što je žeđa i dok su im vrtovi i bašte žutjeli i venuli pod suncem, blago je pogibalo, ljudima su grla gorjela, a djeca su očajno vrištala na grudima majki, koje nijesu više imale glasa da ih mire. Sad su se dakako dosjetili jadu i počeli su, da hodočaste na vrelo kunući se i preklinjući pred njim, kako se kaju za svoj čin, ali voda se nije vraćala. Čarobnjak je znao, da je to samo pretvaranje ljudi, koje je pritisnula nevolja, i bio je čvrsto odlučio, da im uopće ne vrati vodu. ako ne nađe jedno doista plemenito biće u tom selu. A malo je bilo nađe, da će se takovo biće naći... Na kraju sela živjela je u svojoj kućici sirota udova. Nekada je imala veliko imanje, kravu i stado ovaca, ali sve joj je oteo krivim svjedočanstvima i parnicama susjed, koji je tako postao gazda. Njoj je ostala samo mala kućica i jedna koza, koja joj je davala mlijeko. Udovica ipak nije klela ni mrzila, već je strpljivo snosila nevolju i životarila kako je znala i mogla. Kad je nastala ova strašna suša, nju je najmanje pogodila. Sama je malo pila, a za svoju kozicu bila je dan prije napunila vodom veliko kameno korito u dvorištu, tako, da im je i za više dana moglo biti dosta. No kad je čula, kako u kući njezina susjeda, koji ju je onako opljačkao, najmlađe dijete umire od žeđe, nije ni pomislila na sve zlo, što joj je taj čovjek učinio, nije ni časka oklijevala, već je uzela svoju vodu i ponijela trkom u susjedovu kuću. Isti čas provrio je opet i izvor, a onaj stari prosjak pojavio se do njega, da raskajanim seljacima, koji su požudno pili, ispriča, tko ih je spasio...

Š A L E

Lijenčina o suncu. Upitali lijenčinu: »Zašto se zimi dosta kasno dižeš?« Lijenčina: »I sunce se zimi kasno diže, jer mu je zima, pa i ja.«

Napravio se gluh. Putovao Ličanin po Srijemu i stiže uveče bogatom Švabi, a društvo baš kod večere.

— Dobar večer, gazda!

— Bog dao, a odkuda si ti?

Ličanin gladan, ne zovu ga k stolu, a on se napravio gluh:

— Hvala ne ću!

Gazda veli družini: Taj je gluh — pa opet jačim glasom upita:

— Otkale si ti?

— Hvala! Ne ću!

— Ej, otkale si ti?

— No baš kad me toliko zovete, evo me — reče, dođe k stolu i udri jesti.

Dobio, što je tražio. Došli Zagorci u Zagreb pa stali motriti veliku palaču. To opazi kroz prozor ove kuće jedan advokat s crvenom kapicom, pa ih upita:

»Što ste se zagledali u ovu kuću: možda mislite, da je to crkva!«

— »Je, gospon, mi tak bedasti ne smo, jer da je to cirkva, ne bi se vrag s črlenom kapicom čez oblok vun na lukoval.«

Prevario ih. Pisao neki zarobljenik kući iz Rusije, a kako nije smio pisati, damu je zlo, javio se ovako svojoj ženi:

»Živ sam i zdrav i lijepo mi je kao u Lepoglavi.«

Ne zna, koliko mu je godina. Pitali Bosanca, koliko ima godina.

— Ma ne znam, gospodine! Ja brojim novac ovce i sve drugo, a godine ne znam, jer mi ih ne može nitko ukrasti.

Nadmudrio ih. Došao ciganin u župni stan, a tamo oveće društvo, pa zatraži čašu vina. Da se s njime našale, dade mu domaćin vino i reče:

»Moraš nam reći kakvo je. Ako rečeš, da je dobro, dobit ćeš batina, ako je rđavo, opet će biti batina!«

Cigo ispije čašu:

»Uh, dragi gazda, zaboravio sam probati, nego natoči još jednu, pa ću ti reći, kakvo je vino.«

Domaćin natoči; cigo ispije i reče: »Ova druga čaša vina bila je baš kao i prva!«

S ulice. »Natrag!« poviče stražar jednom gospodinu, koji se htio protisnuti unutar neke hrpe ljudi.

»Ali molim Vas! Ja sam reporter i moram sve saznati!«

»Pustite vi to. Ta i onako ćete sve sutra u novinama čitati.«

U drogeriji. Mlada žena uđe u drogeriju, gdje je kupila buhača i potuži se, da taj buhač ništa ne vrijedi.

— Što, reče drogist, naš buhač da ne valja? Naš buhač je izvrstan, samo vaše buhe ništa ne vrijede.

Pušionica. Gospodin Zorković pokazuje prijatelju svoj novi stan:

»A ovo je soba za pušer

»Ja mislim, da ti ne p

»Ja ne, ali ova pe

RUČNI RAD

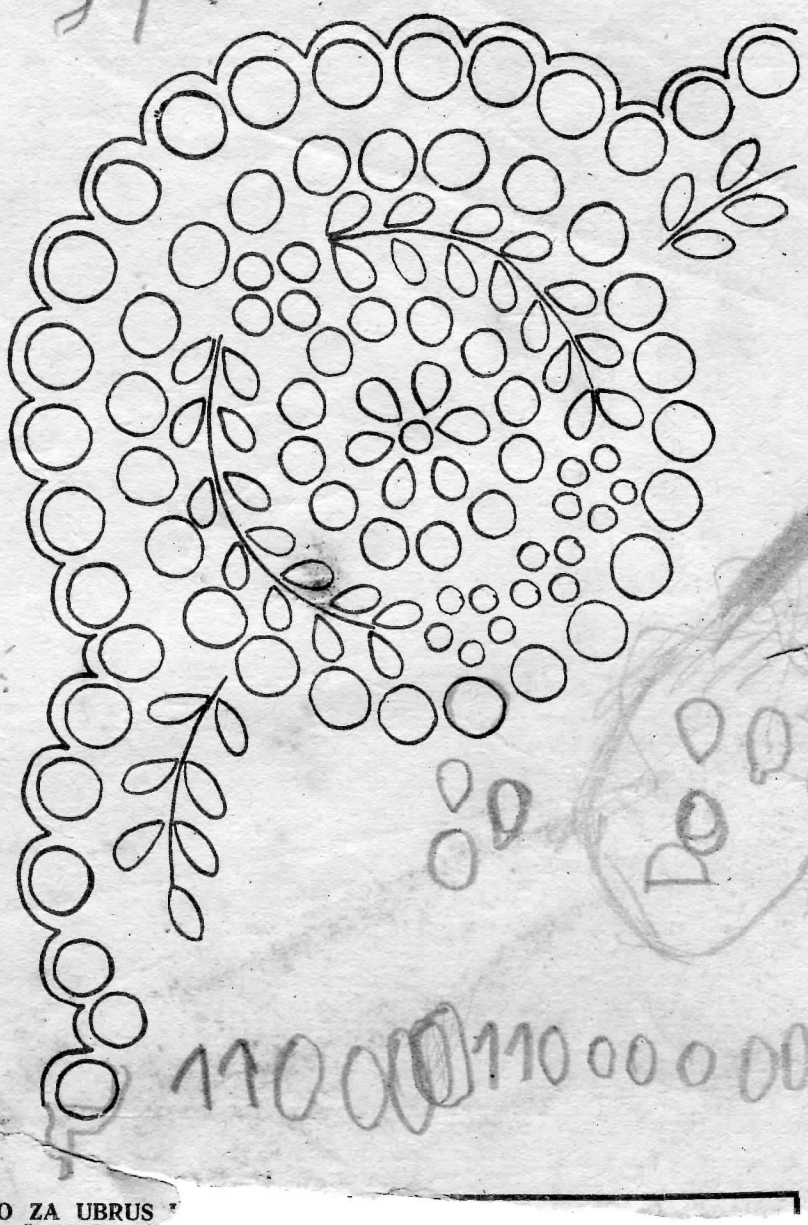

UGAO ZA UBRUS ŠUPLJIKAV

Oko čitavog ub
rupice i zupčići,
dođe ovaj uzor
žemo taj uzor
prilici 15 cm
žemo raditi sa
gati jedan krug
tavoga stolnjaka.
mogu zgodno u
zastore.

ZADRUŽN
k.
TRG

ZAGONETKE

1. Križaljka.

Sastavio *Z. Modor*, Mitrovica

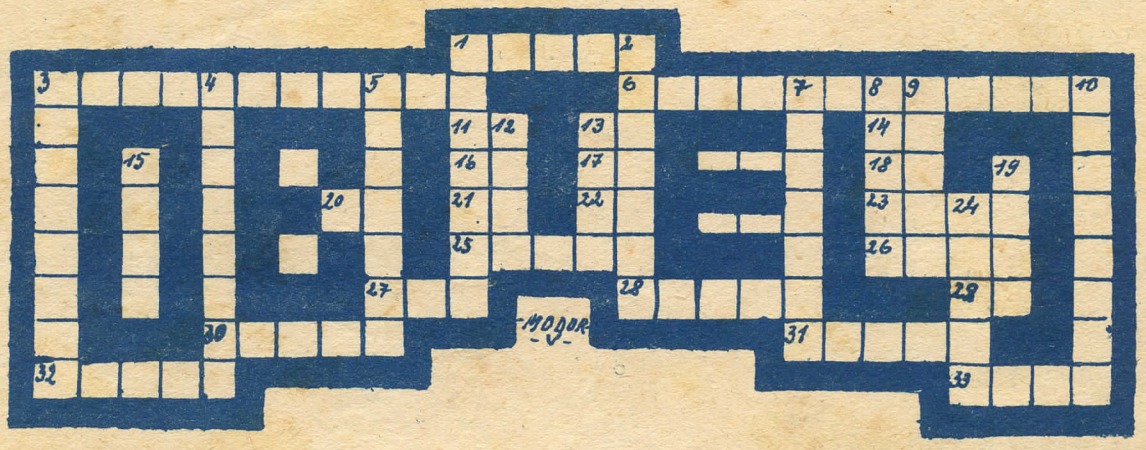

Vodoravno: 1. Spoj kovine s kisikom. 3. Neograničena vladavina. 6. Nauka o kukcima. 11. Prijedlog. 13. Kratica za »glagol«. 14. Zlato (franc.). 16. Francuska zamjenica. 17. Egipatsko božanstvo. 18. Pritok Dunava (fon.). 20. Inicijali hrvatskog pisca. 21. Kemijski simbol. 22. Simbol jedne kovine. 23. Pasmina. 25. Ima ga svaka vojska. 26. Plin. 27. Padež (franc.). 28. Zemljište. 29. Dva slova (jedno do drugoga u abecedi). 30. Mali brzopłoveći brod (tuđ.). 31. Ljetopisi, zgode (tuđ.). 32. Žensko ime. 33. Ptica.

Okomito: 1. Prevozno sredstvo. 2. Izaslanik. 3. Bezvlađe. 4. Država. 5. Vrsta kune. 7. Sastavna državica U. S. A. 8. Rijeka u Europi. 9. Službeno odjelo svećenika. 10. Ratoborna žena. 12. Turski bog. 13. Kontrast sela. 15. Slavenski vladar. 19. Vrsta, stalež, čin (tuđ.). 24. Dragi kamen.

2. Šarada.

Sastavio *Franjo Švagel*, Županja

Eno bor,
Kraj njeg tor,
U njem to je,
Samo što je?

Nije tako
Baš ni lako
Znati ice.

ŠAH

Partija broj 3.

1. e4, c6; 2. d4, d5; 3. Sc3, de; 4. Se4, Lf5; 5. Ld3, Lg6; 6. Se2, Sd7; 7. Sf4, Sgf6; 8. Sg3, e6; 9. 0—0, Ld6; 10. Te1, Lf4; 11. Lf4, Ld3; 12. Dd3, 0—0; 13. Ld6, Te8; 14. c4, c5; 15. Tad1, Db6; 16. dc, Sc5; 17. Da3, Tac8; 18. b4, Da6; 19. Df3, Scd7; 20. c5, Sd5; 21. Db3, Db5; 22. Tab1, a5; 23. ba, Db3; 24. Tb3, Sc5; 25. Lc5, Tc5; 26. Tb7, Ta5; remis. (Skraćeno bilježeno).

Partija broj 4. (nagradna).

	Bijeli:	Crni:
1.	Sg1—f3	Sg8—f6
2.	c2—c4	e7—e6
3.	g2—g3	b7—b6
4.	Lf1—g2	Lc8—b7
5.	0—0	c7—c5
6.	d2—d3	Lf8—e7
7.	Sb1—c3	0
8.	e2	

činje treće četvrt- odgonetačima. Svi četvrtgodišta dolaze koje će se žrijeke ovoga broja ija.

omjesečja do ahovskom

Odgonetke iz 18. broja „Obitelji“

1. Križaljka. Vodoravno: 1. Dardanele. 5. Greda. 7. Petrograd. 10. Pad. 12. Ito. 14. Es. 16. Ar. 17. La. 18. Ir. (idium). 19. Tek. 20. Asa. 23. Aladar. 24. Matej. 25. Proza. 26. Velika (kraj Požege). — Okomito: 1. Demetra. 2. Andrija. 3. Erato. 4. Emilija. 6. Eufrat. 7. Paradiz. 8. Oborine. 9. »Dva srca«. 11. Aa. 13. Ta. 15. Se. 18. Is. 21. Bor. 22. Ali.

2. Ispunjalka. I.—II. Ksenar. II.—III. Satrap.

Odgonetke iz 19. broja „Obitelji“

1. Kriptogram. Dobra knjiga slovo crno — Ko od klasa zdravo zrno.

2. Slovčanica. 1. Seriozno. 2. Vrijež. 3. Isti. 4. Slučaj. 5. Marko. 6. Ovaj. 7. Mesar. 8. Ivanjica. 9. Unac. 10. Bellini. — »Svi smo mi u božijoj ruci!«

3. Matematička zadaća.

20	30	25	15	10
25	10	30	20	15
10	20	15	25	30
15	25	10	30	20
	15	20	10	25